

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо поновлення законних процедур
парламентського контролю»
*(реєстр. № 14215 від 14.11.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання розширення кола суб'єктів, законні вимоги яких підлягають виконанню, а також запровадження адміністративної відповідальності за неявку посадової чи службової особи (крім Президента України та суддів) без поважних причин на пленарне засідання Верховної Ради України в контексті проекту Закону України (реєстр. № 14215 від 14.11.2025) (далі – законопроект). За результатами аналізу визначено деякі ризики законопроекту.*

***Ключові слова:** законні вимоги, посадова особа, парламентський контроль, комітети Верховної Ради України, поважна причина, службова особа, тимчасові слідчі та тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України.*

Вступ

Забезпечення ефективного контролю за виконанням посадовими та службовими особами своїх обов'язків є ключовим чинником функціонування державних інститутів. У зв'язку з цим, питання дисципліни та підзвітності таких осіб набувають особливої актуальності.

Відповідні механізми мають бути чітко визначені в законодавстві, щоб забезпечити передбачуваність процедур і належний рівень взаємодії між парламентом та іншими суб'єктами публічної влади. У цьому контексті важливим є належне правове регулювання участі посадових і службових осіб у роботі парламенту, адже їх присутність під час розгляду ключових питань забезпечує інституційну відповідальність та своєчасне надання інформації, необхідної для прийняття рішень.

Метою розглядуваного законопроекту визначено «поновлення механізмів парламентського контролю».

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина

Законопроект пропонує зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), що передбачають:

1) включення комітетів Верховної Ради України, тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України та тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України до кола суб'єктів, законні вимоги яких підлягають виконанню (частина перша статті 188-19);

2) запровадження адміністративної відповідальності за неявку посадової чи службової особи (крім Президента України та суддів) без поважних причин на пленарне засідання Верховної Ради України (частина сьома статті 188-19);

3) надання дискреційного права відділу контролю Апарату Верховної Ради України складати протоколи про адміністративні правопорушення щодо посадової чи службової особи (крім Президента України та суддів), яка без поважних причин не з'явилася на пленарне засідання парламенту (пункт 1 частини першої статті 255).

Насамперед слід зазначити, що 03.09.2025 прийнято Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення поваги до суду та оперативності розгляду кримінального провадження судом», який містить ідентичні розглядуваному законопроекту пропозиції щодо статті 188-19 КУпАП. Стосовно цього Закону подано пропозиції Президента України (07.10.2025), зокрема й щодо запровадження адміністративної відповідальності за неявку особи без поважних причин на пленарне засідання Верховної Ради України згідно з процедурним рішенням, прийнятим відповідно до частини третьої статті 6 Регламенту Верховної Ради України, а також покладання обов'язку на відділ контролю Апарату Верховної Ради України складати протоколи про відповідні адміністративні правопорушення.

За процедурним рішенням Верховної Ради України, прийнятим не менш як третиною голосів народних депутатів від її конституційного складу, Верховна Рада України може офіційно запросити *або вимагати* присутності на її пленарному засіданні будь-якої посадової чи службової особи, крім Президента України та суддів (частина третя статті 6 Регламенту Верховної Ради України).

Для ефективного застосування адміністративної відповідальності, у контексті законопроекту, за неявку посадової чи службової особи без поважних причин на пленарне засідання Верховної Ради України (явка яких передбачена у частині третій статті 6 Регламенту Верховної Ради України) необхідно чітко визначити на законодавчому рівні умови та обставини притягнення до такої відповідальності. Із цією метою важливими є конкретизація поняття «поважна причина», а також встановлення порядку фіксації та документального підтвердження порушення. Відсутність таких положень може суперечити принципам юридичної визначеності та однозначності, закріпленим у Законі України «Про правотворчу діяльність», і створювати ризики довільного накладення штрафів.

Оскільки в частині третій статті 6 Регламенту Верховної Ради України закріплено *запрошення* посадової чи службової особи на пленарне засідання і *вимогу* щодо присутності такої особи, застосування пропонованих у законопроекті санкцій до запрошених осіб є алогічним. Тобто застосування адміністративної відповідальності у таких випадках потребує розмежування.

Окрім того, загалом слід відзначити, що неприбуття особи без поважних причин на пленарне засідання Верховної Ради України за своєю природою є скоріше не адміністративним правопорушенням, а конституційно-правовим, підставою для притягнення до політичної відповідальності.

За передбачене законопроектом адміністративне правопорушення пропонується штраф у розмірі від восьмисот до однієї тисячі неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян. Такий розмір штрафу аналогічний санкції за повторне недодержання встановлених законом строків надання відповіді на запит народного депутата України, ненадання, надання неправдивої або неповної інформації на такий запит (частина четверта статті 188-19 КУпАП). Це створює проблему пропорційності покарання із тяжкістю порушення. Адже адміністративна відповідальність має відповідати принципу справедливості та пропорційності, тому надмірні штрафи за первинне порушення, яке не є повторним і не обтяжене кваліфікуючими ознаками, викликають запитання щодо їх обґрунтованості.

На відміну від інших діянь, передбачених у статті 188-19 КУпАП, пропоноване в частині сьомій цієї статті адміністративне правопорушення не має кваліфікуючих ознак, наприклад, повторності протягом року, що створює дисонанс у логіко-структурній побудові цієї статті.

Положення щодо набрання чинності законопроекту не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(II)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

Висновки

У рамках удосконалення механізмів парламентського контролю доцільним є доопрацювання законопроекту в частині визначення умов і обставин притягнення до адміністративної відповідальності, визначення поняття поважної причини неявки посадової чи службової особи (крім Президента України та суддів) на пленарне засідання Верховної Ради України, а також встановлення порядку фіксації і документального підтвердження відповідного порушення. Положення законопроекту пов'язані з опрацюванням пропозицій Президента України до Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення поваги до суду та оперативності розгляду кримінального провадження судом».

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*